

รายงานพิเศษ

ผลกระทบไวรัสโควิด-19....คุกคามเศรษฐกิจหดตัว-ความเสี่ยงแรงงานเลวร้ายสุด

โดย ดร.ธนิต โสรัตน์

รองประธานสภานายจ้างผู้ประกอบการค้าและอุตสาหกรรมไทย

วันจันทร์ที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2563

UN ประเมินว่าเศรษฐกิจโลกจะถดถอย

แถลงการณ์ของเลขาธิการสหประชาชาติ นายแอนโตนิโอ กูเตอร์เรส เมื่อต้นสัปดาห์แรกของเดือนเมษายน ระบุว่าผลกระทบของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่เป็นวิกฤตเลวร้ายเป็นภัยคุกคามทุกคนบนโลกรุนแรงมากที่สุดนับแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 จะส่งผลกระทบนำไปสู่เศรษฐกิจโลกถดถอยรุนแรงครั้งใหญ่สุดที่ไม่มีครั้งไหนในอดีตจะเทียบได้ เป็นวิกฤตของมนุษยชาติ การออกมาวิพากษ์ของยูเอ็น (UN) ครั้งนี้อยู่ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ครอบคลุมกว่า 202 ประเทศ ผู้ติดเชื้อ 1,272,115 ล้านคนผู้เสียชีวิตรวมกัน 69,374 ราย (ณ วันที่ 6 เม.ย. 63) ซึ่งประเทศที่มีผู้เสียชีวิตสูงสุด ได้แก่ สหรัฐฯ, สเปน, อิตาลี, เยอรมัน และฝรั่งเศส ตัวเลขของไทยพุ่งไม่หยุดแต่ละวันเป็นหลักร้อยเร็วๆ นี้คงเห็นผู้ติดเชื้อสะสมไม่น้อยกว่าสามพันราย แต่โดยรวมถือว่าระบบการแพทย์ของไทยดีกว่าหลายประเทศอัตราการเสียชีวิตแค่เพียงร้อยละ 1.06 อัตราการรักษาแล้วหายป่วยคิดเป็นร้อยละ 31.07 หากเปรียบเทียบกับตัวเลขเฉลี่ยของโลกอัตราการเสียชีวิตคิดเป็นร้อยละ 5.45 และอัตราการรักษาหายร้อยละ 20.43 ตัวเลขเหล่านี้ต้องให้เครดิตกับทีมแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ทุกคน

ล่าสุด “OECD” องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สมาชิกล้วนเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ระบุว่าเศรษฐกิจโลกจะทรุดตัวอย่างฉับพลันไม่สามารถคาดเดาได้ว่าจะฟื้นตัวได้เมื่อใดเพราะพึ่งอยู่ในระยะเริ่มต้น มีการประเมินว่าเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ จะทรุดตัวจีดีพีโลกปีนี้อาจไม่ขยายตัวจนไปถึงหดตัวเล็กน้อยเป็นการคาดการณ์ทางบวกที่ดีที่สุดแล้ว ที่ชัดเจนการเดินทางระหว่างประเทศและท่องเที่ยวของโลกหยุดเกือบหมดกระทบอุตสาหกรรมการบินทั่วโลกอาจเผชิญกับภาวะล้มละลาย หลายประเทศเข้าควบคุมกิจการของสายการบินเพื่อไม่ให้ปิดกิจการ ขณะที่การบินไทยเจอวิกฤตที่ย่ำแย่ขาดสภาพคล่องกระทรวงการคลังเตรียมอัดเงินช่วยเหลือประมาณหนึ่งหมื่นล้านบาท

ขณะนี้ไม่เป็นข้อสงสัยแล้วว่าผลกระทบจากไวรัสโควิด - 19 จะทำให้เศรษฐกิจทั่วโลกตกต่ำและใช้เวลาเป็นปีในการฟื้นตัว สถาบันสแตนดาร์ด แอนด์ พัวร์ คาดการณ์ว่าเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ จะชะลอตัว เช่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์เศรษฐกิจจะไม่ขยายตัวไปจนถึงหดตัว ประเทศจีนจากการขยายตัวร้อยละ 6 จะลดเหลือร้อยละ 2, ฮองกง ติดลบมากกว่าร้อยละ 2, อินโดนีเซียเศรษฐกิจจะไม่ขยายตัว, ญี่ปุ่นติดลบร้อยละ 1.8, เกาหลีใต้ติดลบร้อยละ 1.2, ธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ประเมินว่าเศรษฐกิจของมาเลเซียโอกาสติดลบร้อยละ 2.0, สิงคโปร์ติดลบร้อยละ 4.0 สำหรับประเทศไทย ธนาคารโลกประเมินว่าเศรษฐกิจจะถดถอยอยู่ระหว่างร้อยละ 3.0 - 5.0, เอทีบีประเมินติดลบร้อยละ 4.8

ผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทยประเมินเศรษฐกิจปี 2563 อาจหดตัวถึงร้อยละ 5.3 คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจที่หายไปถึง 1.5 – 1.8 ล้านล้านบาท มีการปรับลดดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจพบว่าล้าวนหดตัว เช่น การบริโภคเอกชน -1.5, การลงทุนเอกชนทั้ง FDI และจากการลงทุนในประเทศจะหดตัว -4.3, มูลค่าการส่งออก -8.8, มูลค่านำเข้า -15.0, เงินเพื่อทั่วไป -1.0 แสดงให้เห็นว่าอุปสงค์ความต้องการในประเทศอยู่ในสภาพหดตัว ตัวเลขที่ยังเป็นบวกมาจากการลงทุนและบริโภคของรัฐ โดยตัวเลขเหล่านี้เป็นการประเมินก่อนการประกาศล็อกดาวน์พื้นที่ โดยภาพรวมธุรกิจภาคเอกชนส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ภาคท่องเที่ยว กระทบทั้งการท่องเที่ยวในประเทศและต่างชาติรายได้ประมาณ 3.2 ล้านล้านบาท ต่อปีเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติปีที่แล้วประมาณ 40 ล้านคนทั้งปีอาจหดตัวเกินครึ่ง แรงงานในภาคส่วนนี้ตัวเลขของกระทรวงแรงงานประมาณ 2.7 ล้านคน แต่ตัวเลขของสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวระบุว่ามีประมาณ 10 ล้านคน นายกสมาคมโรงแรมไทยระบุว่าธุรกิจโรงแรมทั่วประเทศปิดกิจการไปแล้วกว่าร้อยละ 80 เนื่องจากนักท่องเที่ยวไม่มีกระทบเป็นลูกโซ่ไปสู่กิจการที่อยู่ในโซ่อุปทานท่องเที่ยว เช่น เอเยนต์, รถทัวร์, ไกด์, ร้านอาหาร, แหล่งท่องเที่ยว อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับของที่ระลึกตลอดจนซัพพลายเชนด้านอาหารอยู่ในสภาพช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ มาตรการสภาพคล่องของรัฐส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงได้ขอให้ขยายวงเงินสินเชื่อด้วยการนำหลักทรัพย์เดิมที่ค้ำประกันเงินกู้ไว้อยู่แล้ว เป็นหลักทรัพย์

กลุ่มที่ 2 ค้าปลีก-ค้าส่ง-ภาคบริการ และเอสเอ็มอี ได้รับผลกระทบจากคำสั่งของ “ศบค.” ล็อกดาวน์พื้นที่ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดรวมถึงการประกาศเคอร์ฟิวกระทบธุรกิจตลอดจนมาตรการ “Work From Home” ส่งผลต่อการปิดตัวของห้างโมเดิร์นเทรด, ห้างสรรพสินค้า, ศูนย์การค้า, ร้านค้า (ยกเว้นเซเว่นและร้านค้าสะดวกซื้อที่คล้ายกัน), ร้านนวด-สปา, ร้านเสริมสวย, ร้านอาหาร ฯลฯ กลุ่มเหล่านี้ยกเว้นห้างโมเดิร์นเทรดส่วนใหญ่เป็นเอสเอ็มอี โดยเครือข่ายของผู้ประกอบการเอสเอ็มอีระบุว่ามีการปิดตัวไปมากกว่าถึง 1.0 – 1.3 ล้านรายกระทบแรงงานมากกว่า 3 – 4 ล้านคน ปัญหาของธุรกิจเหล่านี้คือยอดขายหายไปเป็น “ศูนย์” แต่ค่าใช้จ่ายยังคงเดิมต้องกินต้องใช้ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่รัฐบาลมีมาตรการช่วยเหลือด้านสภาพคล่อง

กลุ่มที่ 3 กลุ่มลูกจ้างนอกประกันสังคมและแรงงานอิสระ ได้แก่ ธุรกิจรายย่อย, ร้านค้า-หาบเร่-แผงลอย, แรงงานอิสระต่างๆ ส่วนใหญ่อยู่นอกระบบประกันสังคมกลุ่มนี้ยังรวมแรงงานในกลุ่มที่ 1 และ 2 เข้าไปด้วย รัฐบาลออกมาตรการช่วยเหลือชดเชยการว่างงานเดือนละ 5,000 บาทเป็นเวลา 3 เดือนแต่เนื่องจากการตีความที่กว้างระบุว่า “แรงงานที่ได้รับผลกระทบจากไวรัสโควิด-19” ทำให้มีผู้ลงทะเบียนขอรับเงินมากถึง 23.5 ล้านคนและรัฐบาลมีงบประมาณจำกัดประมาณ 48,000 ล้านบาททำให้มีการกำหนดกลุ่มเร่งด่วน 4 กลุ่มได้รับเงินไปก่อน แรงงานกลุ่มนี้มีการผสมปนประหว่างแรงงานในภาคเกษตรและภาคท่องเที่ยวรวมถึงภาคบริการเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้จำนวนผู้ลงทะเบียนมีจำนวนมากกว่าที่คาด อีกทั้งปัญหาภัยแล้งจะให้แรงงานอิสระเหล่านี้และกลุ่มคนชราเพิ่มจำนวนมากขึ้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องมีมาตรการคัดกรองแยกให้ชัดเจนว่าเป็นแรงงานอยู่ในกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากผลผลิตราคาตกต่ำหรือภัยแล้งกับแรงงานนอกระบบและอาชีพอิสระที่ได้รับผลกระทบจากไวรัสโควิด-19

กลุ่มที่ 4 ภาคอุตสาหกรรมการผลิต เริ่มมีสัญญาณของภาคการผลิตซึ่งแต่เดิมมีความเปราะบางจากการส่งออกที่ปีที่แล้วหดตัวขณะที่ปีนี้การส่งออกคาดว่าจะติดลบถึงร้อยละ 8.0 และการบริโภคภายในหดตัวกระทบต่อภาคการผลิต ก่อนหน้านี้อุตสาหกรรมมีการลดคนงานด้วยโครงการ “สมัครใจลาออก” มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากการนำเทคโนโลยีก้าวหน้าเข้ามาทดแทนแรงงานคน ตลอดจนมีผลต่อเนื่องจากเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัวและสงครามการค้าโลก เมื่อกระทบกับวิกฤตการแพร่ระบาดของไวรัสฯ ทำให้หลายโรงงานประกาศปิดงานชั่วคราวหรือเลิกกิจการ เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ, อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า-อิเล็กทรอนิกส์, เม็ดพลาสติก, เคมีภัณฑ์, แผงวงจรไฟฟ้า, ผลิตภัณฑ์ยาง ฯลฯ

ล่าสุดการประกาศปิดตัวชั่วคราวของค่ายยักษ์ใหญ่ประกอบรถยนต์ 6 ค่ายกระทบต่อซัพพลายเชน อุปกรณ์ชิ้นส่วนยานยนต์ต่างทยอยปิดตัวทำให้แรงงานกว่า 3 แสนคนมีความเสี่ยง แม้แต่โรงงานขนาดใหญ่ในนิคมอุตสาหกรรม เช่น นิคมอุตสาหกรรมอมตะมีการหยุดโรงงานชั่วคราวไปหลายราย ผู้ประกอบการรายใหญ่ขอให้รัฐบาลหลังจากจบวิกฤตไวรัสขอให้เพิ่มสิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อให้การลงทุนกลับมาซึ่งปีนี้โครงการลงทุนของภาคเอกชนเกือบยุติหมดอาจหดตัวถึงร้อยละ 4.3 นอกจากนี้ภาคก่อสร้างิมทรัพย์และภาคก่อสร้างซึ่งมีแรงงานรวมกันประมาณ 2.24 ล้านคน คาดว่าจะได้รับผลกระทบมากขึ้นจากความต้องการจะลดลงอีกทั้งการปล่อยกู้ของสถาบันการเงินจะเข้มงวดมากขึ้นโครงการใหม่เปิดขายไม่ได้จากมาตรการ “Social Distancing” ไม่สามารถคาดการณ์ว่าจะฟื้นตัวเร็วได้มากนักน้อยเพียงใด เพราะภาคก่อสร้างิมทรัพย์เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นรายได้ในอนาคตซึ่งขณะนี้มีความไม่แน่นอน

ผลกระทบการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่มีต่อภาคแรงงาน

ก่อนอื่นต้องเข้าใจว่าอัตราว่างงานที่สำนักงานสถิติแห่งชาติเดือนกุมภาพันธ์ อัตราการว่างงานของไทยยังต่ำประมาณร้อยละ 1.1 เปรียบเทียบกับจำนวนผู้ว่างงานจริงจะตรงข้ามกัน แม้แต่เดือนมีนาคมก็ยังคงเป็นเช่นนี้เนื่องจากการใช้ค่านิยมที่ไม่ได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมากกว่า 40 – 45 ปี จากวิกฤตการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ไปทั่วโลก ทำให้การเดินทางของผู้คนในโลกทั้งเพื่อการท่องเที่ยว, การติดต่อธุรกิจ, การค้า หรือการไปมาหาสู่แทบจะไม่มี ประเทศส่วนใหญ่ปิดสนามบินหรือคัดกรองมีเงื่อนไขการเข้าประเทศรวมถึงประเทศไทย นำไปสู่วิกฤตของภาคท่องเที่ยวอย่างรุนแรงที่ไม่เคยมีมาในอดีตเกี่ยวข้องกับแรงงานทั้งในระบบและนอกระบบไว้ไม่ต่ำกว่า 10 ล้านคน

หลังจากรัฐบาลมีการลื้อคดาว์พื้นที่และคอร์ฟิวตลอดจนสถานประกอบการและหน่วยราชการส่งเสริมให้มีการทำงานที่บ้าน “Work From Home” นำไปสู่การปิดห้างสรรพสินค้า ร้านค้าส่ง-ค้าปลีก (ยกเว้นร้านสะดวกซื้อ), สถานบริการทุกประเภท, ร้านอาหาร, โรงภาพยนตร์, สถานบันเทิง, สนามกีฬา และกิจกรรมอื่นๆ ทางเศรษฐกิจผลกระทบที่มีต่อภาคแรงงานจากการประเมินของสายงานเศรษฐกิจ สถานายจ้างผู้ประกอบการค้าและอุตสาหกรรมไทยคาดว่าแรงงานกลุ่มเสี่ยงจากการว่างงานอาจมีถึง 6.5 – 7.0 ล้านคนยังไม่รวมจำนวนผู้ว่างงานที่มีอยู่ก่อนหน้านี้แล้วประมาณ 4.1 แสนคนและแรงงานที่จบการศึกษาแล้วรอเข้าสู่ตลาดแรงงานอีกประมาณ 5.2 แสนคน ตัวเลขแรงงานกลุ่มเสี่ยงที่ประเมินนี้ยังต่ำกว่าการคาดการณ์ของรัฐบาลที่คาดว่าแรงงานผู้ที่ได้รับผลกระทบอาจมีถึง 9 – 10 ล้านคน สะท้อนจากตัวเลขของผู้มาลงทะเบียนขอเงินชดเชยซึ่งสูงถึง 23.5 ล้านคน ตัวเลขนี้เป็นภาพรวมของแรงงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบรวมกับภาคเกษตรกรซึ่งเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างภาคบริการและภาค

ท่องเที่ยว จากการประเมินของ TDRI คาดว่าการว่างงานปีนี้ อัตราการว่างงานจะสูงประมาณร้อยละ 2.2 – 2.5 จำนวนคนว่างงานประมาณ 7 – 8 แสนคนโดยข้อมูลนี้ยังเข้าใจว่าอิงกับรูปแบบการสำรวจอัตราการว่างงานแบบเดิมๆ

สามารถแบ่งแรงงานกลุ่มเสี่ยงออกได้ดังนี้

แรงงานในระบบ จำนวนประมาณ 2.536 ล้านคน ประกอบด้วยแรงงานในระบบประกันสังคมตามมาตรา 33 มีจำนวน 11.650 ล้านคน (มีแรงงานต่างด้าวประมาณ 2.990 ล้านคน) จากผลกระทบของการแพร่ระบาดของไวรัสฯ ประกอบด้วย แรงงานภาคท่องเที่ยวประมาณ 1.375 ล้านคน, แรงงานค้าปลีก-ค้าส่ง ห้างสรรพสินค้า ก่อสร้าง ขนส่ง อสังหาริมทรัพย์ รวมกันประมาณ 1.0 ล้านคน, แรงงานในภาคอุตสาหกรรมการผลิตประมาณ 1.61 แสนล้านคน ฯลฯ

แรงงานนอกระบบ มีจำนวน 5.421 ล้านคน ประกอบด้วยแรงงานตามมาตรา 39 จำนวน 1.6 ล้านคนและมาตรา 40 จำนวน 3.3 ล้านคน (บางคนอาจจะไม่ได้ทำงานแต่ส่งเบี้ยประกัน) และแรงงานอิสระอื่นๆ ที่อยู่นอกประกันสังคมโดยรายละเอียดสามารถประเมินแรงงานที่ได้รับผลกระทบดังนี้

- ภาคท่องเที่ยวประมาณ 1.375 ล้านคน (ประเมินครึ่งหนึ่งของจำนวนแรงงาน 2.75 ล้านคน)
- แรงงานอิสระร้านค้าแผงลอยต่างๆ ประมาณ 1.386 ล้านคน (ประเมินร้อยละ 70 ของจำนวนแรงงาน 1.985 ล้านคน)
- แรงงานภาคบริการประมาณ 8.4 แสนคน ประกอบด้วย ร้านเสริมสวย 1.2 แสนกิจการมีจำนวนแรงงาน 3.6 แสนคน, ร้านอาหาร 2.16 แสนคน, หมอนวดและสปา 1 แสนคน, สถานบันเทิง, สนามกีฬา และอื่นๆ
- โมเดิร์นเทรด-ศูนย์การค้า-ร้านค้าโชห่วยต่างๆ (ไม่รวมเซเว่นฯ และร้านสะดวกซื้อที่คล้ายกัน) จำนวนแรงงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติรวมกันมีประมาณ 6.07 ล้านคน หากคิดตัวเลขต่ำๆ ร้อยละ 30 น่าจะมีประมาณ 1.82 ล้านคน

มาตรการดูแลและเยียวยาของรัฐบาล

การประชุมกรม. เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2563 เห็นชอบอนุมัติเงินประมาณ 1.6 ล้านล้านบาท (บวกงบประมาณ 1 แสนล้าน) คิดเป็นร้อยละ 9.22 – 10 ของจีดีพี (GDP ปี 2562 จำนวน 17.352 ล.บ.) จะทำให้หนี้สาธารณะเพิ่มขึ้น 8.6 – 8.7 ล.บ. หรือเตะร้อยละ 50 ของจีดีพีจะทำให้หนี้ประเทศสูงขึ้นส่งผลต่อการทำงานงบประมาณขาดดุลในอนาคต โดยโครงการจะเป็นการดูแล Soft Loan ช่วยธุรกิจขนาดกลางจากธพท. 5.30 แสนล้านบาท ช่วยตราสารหนี้เอกชน วงเงิน 1 – 3 แสนล้านบาท, โครงการเยียวยาผู้ลงทะเบียนเราไม่ทิ้งกันประมาณ 1.5 แสนล้านบาท, โครงการจ้างงานในต่างจังหวัดผ่านกองทุนหมู่บ้าน 2 – 3 แสนล้านบาท, เงินช่วยเหลือเกษตรกร 1.0 แสนล้านบาท, มาตรการเสริมสภาพคล่องธุรกิจเพื่อรักษาการจ้างงาน 2 – 3 แสนล้านบาท, เงินช่วยเหลือด้านสาธารณสุขแก้ปัญหาการแพร่ระบาดไวรัสฯ 1.0 แสนล้านบาท ฯลฯ

หากต้องการตัดลอกบทความนี้หรือนำบางส่วนไปใช้ในงานต่าง ๆ โปรดอ้างอิงชื่อผู้เขียนบทความ และสามารถติดตามรายงานหรือบทความอื่น ๆ ได้ที่

www.tanitsorat.com

Facebook/tanit.sorat

Youtube.com

รวมทั้งบทสัมภาษณ์ต่าง ๆ โดยใช้ชื่อยีวีดี “ดร.ธนิศ โสรรัตน์”